

HETPALEIS doorbreekt een taboe en zet een depressief kind centraal in 'Niets'

'Niets' oogt en klinkt donker, de acteurs staan er beteuterd bij, er vallen doden en gewonden, ... Toch stap je de zaal uit met het dankbare gevoel dat je leeft en dat er een stofje in je hoofd zit waardoor je verliefd wordt en van lekker eten genieten. Hoe dat zomaar kan? Door een sluwe regietruc....

The Play = Niets

Gezelschap = HETPALEIS en De NweTijd

In een zin = De makers van 'Niets' slagen erin (en durven het aan) om een gitzwart thema aan te kaarten en daar toch een veerkrachtige voorstelling van te maken.

Hoogtepunt = Het moment waarop de scène rood kleurt, de gitaren janken en de personages als kleine, blinde extremisten handelen en elkaar de meest onmogelijke offers vragen.

Quote = 'Het begint allemaal met Pierre Anthon, een jongen uit klas 2B. Op een dag staat hij op, pakt zijn tas en zegt kalm: 'Er bestaat niets van betekenis, dat had ik al lang door. En daarom heeft het geen zin om iets te doen, dat heb ik net begrepen.'

Midden juli 2014, daags na de crash van het vliegtuig van Malaysia Airlines met vluchtnummer MH17, heb ik in de wagen een gesprek met een negenjarige dame over voorpagina's en journaals vol beelden van verhakkelde vliegtuigzetels en lichaamsresten. Haar nuchterheid en de rustige rationaliteit waarmee ze over de dood en de gruwel praat, frappeert me. Aan dit gesprek moet ik terugdenken tijdens Niets, het jeugdtheaterdebuut van De Nwe Tijd.

De Nwe Tijd is het collectief waarin Freek Vielen samenwerkt met Rebecca de Wit en Suzanne Grotenhuis. Deze drie theatermakers hebben een groot hart voor vernieuwend teksttheater. Daarom schonk Lucas Vandervost vorig seizoen zijn in de jaren tachtig opgerichte gezelschap, De Tijd, aan hen. En daarom ging Vielen afgelopen week in HETPALEIS in première met een regie van Janne Tellers bejubelde én omstreden jeugdboek Niets (2000). Het boek werd in 2008 verkozen tot beste jeugdboek in Denemarken maar het werd ook een tijdje verboden in verschillende landen, waaronder Denemarken. In de roman voert Teller de elfjarige Pierre Anthon op. De jongen besluit niet meer naar school te gaan maar in een pruimenboom post te vatten omdat 'niets echt zin heeft'. Zijn klasgenoten staan er bedremmeld bij en besluiten een 'berg van betekenis' te verzamelen die Anthon moet bewijzen dat het leven wél zin heeft. Uiteraard loopt dat 'verzamelen van betekenis' gruwelijk uit de hand. De kinderen dwingen elkaar om hun dierbaarste goed af te geven. Ze worden blinde extremistjes die de gevolgen van hun onzinnige eisen/daden niet meer zien. Tot alles onomkeerbaar fout loopt...

Vielen pakt de bewerking van het boek slim aan. Hij laat zijn vijf acteurs (Tim David, Harald Austbø, Elena Peeters, Judith de Joode en Laura Mentink) opkomen op een scène die zo zwart is als de levensvisie van Anthon. Dat geldt ook voor de kostuums van de acteurs. Al zitten daar wél blauwe accenten in die letterlijk oplichten, hoopvol oplichten. Voilà, u las zonet de magische regietruc die Vielen uit zijn hemdsmouw schudde: hoe heftiger de ellende wordt waaraan de personages elkaar onderwerpen, hoe feller de hoop letterlijk oplicht. Blauw. En later felrood. De hoop en levenslust zijn ook te horen. Op het einde heerst er doffe ellende maar ziet de scène er wel uit als een het podium van een zinderend rockconcert.

Bovendien is Vielen een meester met woorden, als auteur én als regisseur. Hij laat zijn acteurs voortdurend naar de zaal spreken. 'Wij weten dat jullie voor niets te jong zijn daarom willen wij jullie over 'Niets' vertellen'. Die afstand tot het verhaal van Teller zorgt er ook voor dat er ruimte is om een hoopvol schetterende passage in het stuk te schrijven: 'We hadden jullie moeten welkom heten! We hadden jullie moeten zeggen dat jullie moeten genieten van het stofje dat jullie verliefd maakt! Maar we deden het niet', zeggen ze. Intussen zeggen ze het wél. Net daardoor kantelt deze voorstelling van aardedonkere blik op de zinloosheid van het bestaan naar een alerte blik op de zinvolheid van het zinloze bestaan. Vielen zet zijn acteurs tussen het publiek en het verhaal. Niet zozeer als een buffer maar als vertellers én kritische commentators die ook met elkaar in de clinch gaan.

De tekst is strak en uitgepuurd. De regie ook. Je voelt haast hoe Vielen zichzelf inhield om niet nog meer 'eigen tekst' en 'commentaar' in de voorstelling te verwerken. Ergens is dat jammer. Maar het bewijst wél met hoe veel zorg en precisie aan dit jeugdtheaterdebuut gewerkt is. Het is een debuut dat jong en oud

eerst nieuwsgierig naar het puntje van de stoel lokt, dan fronsend doet achterover leunen, dan onthutst naar de scène laat staren en dan doet voelen hoe theater een meerwaarde vormt voor dit boek: het toont niet alleen de donkerte van het verhaal maar laat ook hoop voelen door de live-elementen zoals ongemakkelijke acteurs, felle spots, jankende gitaren maximaal in te zetten.

En? Was het boek beter? Vielen is erin geslaagd om met zijn voorstelling de kern van het boek te vertellen maar er een dimensie aan toe te voegen. Maakt dat de voorstelling 'beter'? Neen. Het maakt de voorstelling minstens even goed als het boek. Omdat ze kinderen niet weghoudt van de dood en depressie maar hen er hard én mededogend mee confronteert. Dit stuk prikkelt kinderen om niet alleen de zinloosheid van het leven te durven erkennen maar bovenal de zinvolheid van elk bestaan te zien en niet weg te kijken van mensen die worstelen met dat bestaan. Kinderen moeten we niet afwenden van ellende maar er met hen over praten, dat leerde ik enkele jaren geleden al, van die negenjarige dame in mijn wagen.

Els Van Steenberghe